

השפעת עידן המידע על חברות מבודדות ממלכת בהוטן כמקרה מבחן / גופר עמירם

תקציר

המחקר שם לו למטרה לבחון האם חדירת האינטרנט לממלכת בהוטן הביאה לשינויים בדרכי הפעולה של הממשל ו/או במערכים החברתיים בממלכה. בהוטן נבחרה כ"מקרה מבחן", שהוא צורה פרטנית של מחקר איכותני. הסיבה לבחירה בבהוטן: הממלכה עוברת בשנים האחרונות, שינוי עמוק, מחברה פיאודלית, חקלאית מסורתית וסגורה לחברה דמוקרטית. היא מתמודדת עם מודרניזציה בכל תחומי החיים ובנוסף, לפני שנים ספורות, הממשל קיבל החלטה להפוך את בהוטן לחברת מידע באמצעות האינטרנט. בתחילתו של תהליך זה, בא מחקר זה לבדוק, האם מצליחה בהוטן לשמור על החברה והתרבות שלה, למרות הפוטנציאל לשינוי בלתי מבוקר.

בפרק סקירת הספרות נבדקו השפעות המודרניזציה, השינויים התרבותיים והיכחדות השפות של חברות שעברו שינויים מהירים. בהמשך, נסקרו ההתמודדויות של חברות מבודדות עם השפעות חיצוניות, וכן את השפעת העידן הפוסט תעשייתי על חברות מודרניות. בסקירת הספרות על בהוטן, נסקרו ההשפעות והשינויים העוברים על הממלכה בתקופה הנוכחית, והתמקדו בשלושה היבטים עקריים: בדיקת השינויים העוברים על בהוטן כפועל יוצא מכניסת האינטרנט לממלכה, בתחום הבריאות, החינוך והממשל.

מהספרות עולה כי שינויים גדולים במיוחד התרחשו בתחומים הבאים: שיפור בתשתיות הרפואיות, עליית ממוצע תוחלת החיים, הכללת רוב האוכלוסייה במסגרות חינוכיות, הרחבת פריסת תשתיות האינטרנט והידוק הקשר בין הממשל לאזרחים.

איסוף הממצאים על בהוטן נעשה מרחוק, מחוץ למדינה, ולא נוצר מגע ישיר עם האוכלוסייה בשטח, למעט דרך הפורומים והרשתות החברתיות. המחקר מציג את תאור המצב בבהוטן באמצעות מספר שיטות: (1) מטה-אנליזה של מחקרים מתחומי הרפואה והבריאות, החינוך, הממשל והחוק. (2) ניתוח תוכן של אתרי אינטרנט בהוטניים, פורומים, בלוגים ורשתות חברתיות. (3) ניתוח תוכן של עיתונות בהוטנית.

תפיסת המחקר התגבשה יחד עם הצטברות הנתונים. לא הונחו הנחות או השערות מראש, אלא נשאלו שאלות שהצביעו על הכיוון הכללי שאליו חותר המחקר.

שאלות המחקר היו:

- 1) באיזה אופן משמש האינטרנט בתחום שרותי הרפואה והבריאות?
- 2) מהי ההשפעה של השימוש באינטרנט על מערכת החינוך והלמידה מרחוק בבתי הספר?
- 3) באיזה אופן נעזרים גופי הממשל בבהוטן באינטרנט לקידום פרויקטים/נושאים לאומיים?
- 4) האם אתרי אינטרנט פרטיים, בלוגים, פורומים ורשתות חברתיות, משפיעים על החברה בבהוטן.

ניתוח הממצאים, הבהיר מספר עובדות: שרותי הרפואה ללא תשלום והשימוש באינטרנט, העלו את נגישות האזרחים לשרותי רפואה מתקדמים, והרחיבו את הנגישות של הסגל הרפואי לאינפורמציה רפואית איכותית. מספר בתי החולים והמרפאות הגיעו למאות והם פזורים בכל רחבי המדינה, ולסגל הרפואי נפתחה האפשרות לתקשורת מקצועית נרחבת.

לעומת זאת, חל שנוי ביחסים בין הרופא למטופל: סמכות רופא השדה מול המטופל נפגעה, משום שהרופא המקומי הפך למעין מתווך בין המטופל, לרופא המומחה שנמצא רחוק. המסקנה היא שפרישת תשתית אינטרנט רחבה מהירה ויציבה ברחבי המדינה, הינה מרכיב חיוני בהעלאת רמת הרפואה הציבורית, במיוחד בשל התשתיות הרעועות של הדרכים.

בתחום שילוב האינטרנט בחינוך, נמצא כי החינוך מרחוק שהיה קיים בבהוטן בחמישים השנים האחרונות, התפתח מאוד בעקבות השימוש ברשת האינטרנט. היכולת של הסטודנט והמורה להגיע כיום למקורות מידע מגוונים היא מיידית. יחד עם זאת, מעמד המורה וסמכותו בפני הסטודנטים משתנה. המורה אינו עוד מקור הסמכות הבלעדי לידע כבעבר.

במערכת השלטונית חל שינוי גדול במעבר ממשטר מלוכני לדמוקרטי, (בבהוטן מתקיים כיום משטר של מונרכיה חוקתית). בעקבות כניסת האינטרנט והשימוש בו הן על ידי הממשל והן על ידי האזרחים, הפכה המערכת השלטונית "שקופה" יותר לאזרחים. תושבי בהוטן מחזיקים במאות

אלפי מכשירים סלולרים שבאמצעותם הם מתקשרים עם מערכת השלטון, דרך פורומים, דואר אלקטרוני, בלוגים ורשתות חברתיות. הממשל מעביר אינפורמציה ומסרים לאזרחים, והאזרחים מגיבים לעתים קרובות בביקורת על פעולותיו. פן חברתי זה של ביקורת ציבורית כלפי הממשל הינו חדש לחברה בבהוטן. בתגובת השלטון ניכרת מבוכה ביחס לביקורת כלפיו. קרוב לוודאי שהמצב הנוכחי אינו הפיך, ויש לצפות בעתיד לשינויים ביחסים בין הממשל לאזרחים.

אין ספק שהאינטרנט הינו גורם מפתח בשינויים שחלים בבהוטן. הוא מאיץ תהליכים ומשנה את המערכים החברתיים בממלכה. בשלושת התחומים בהם עסק המחקר, אנו רואים כיום את ראשיתם של התהליכים ויש להניח שתהליכים אלה ילכו ויתגברו. יחד עם זאת, ישנה בבהוטן נטייה חזקה לשמר את התרבות המסורתית ומושקעת בכך מחשבה ופעילות במיוחד בתחומי החינוך, והרפואה המסורתית.

מספר מערכת:

1217577

מספר מיון בספרייה:

004.67809549 גופ.הש תשע"א